

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

บุคคลจะดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างปกติสุขจะต้องมีสิ่งต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบ เช่น มีร่างกายที่สมบูรณ์ มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย นอกจากนี้บุคคลจะต้องอยู่ในสังคม มีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เริ่มตั้งแต่บุคคลในครอบครัวจนกระทั่งบุคคลอื่น ๆ ในสังคมที่ใหญ่ออกไป และแต่ละบุคคลยังต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงชีพ รวมทั้งการมีเวลาเพื่อพักผ่อนหลังจากทำงาน ถ้าบุคคลมีความสุข มีความรู้สึกที่ดีต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นองค์ประกอบในการดำเนินชีวิตดังกล่าว ย่อมหมายถึงบุคคลนั้น ๆ มีความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ดังเช่น คูบอส (Dubos 1976 : 8) กล่าวว่า ความพึงพอใจในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การมีความรัก มีการติดต่อกับบุคคลอื่นในสังคม มีความอึดเื้อมในชีวิต หมายถึง การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตในขอบข่ายที่แตกต่างกัน และที่คล้ายคลึงกันไว้หลายรูปแบบ เช่น แคมเบล และคณะ (Campbell et al. 1976) ได้ศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ของชาวอเมริกัน ได้แก่ ด้านร่างกายและองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ด้านสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ด้านกิจกรรมในสังคม ด้านการพัฒนาตนเองและความสมหวังในงาน และด้านการพักผ่อนหย่อนใจ ส่วน บุคฮาร์ดท์ (Burckhardt 1985 : 11-16) ได้ศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ โดยวัดความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ตามแนวความคิดของเฟลนาแกน (Flanagan 1978 : 139-140) ซึ่งมีขอบข่ายเนื้อหาเหมือนแคมเบลทุกประการ และยังมีผู้วิจัยหลายท่านศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยนำแบบวัดความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต 5 ประการ ของนิวการ์เทิน และคณะ (Neugarten et al. 1961) ซึ่งประกอบด้วย ความพึงพอใจใน

การทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ความตั้งใจและอดทนในการดำเนินชีวิต ความรู้สึก
 ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีแนวความคิดเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดี มี
 อารมณ์แจ่มใสเบิกบาน (Johnson et al. 1982 ; Markinds and Martin
 1979 : 86-92 ; Wood et al. 1969 : 456-469) นอกจากนี้ บราวน์ และคณะ
 (Brown et al. 1981 : 1136-1146) ยังได้ศึกษาความพึงพอใจในการดำเนิน
 ชีวิตกับการเจ็บป่วยในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง แต่มิได้กล่าวถึงขอบข่ายของความพึงพอใจใน
 การดำเนินชีวิต จะเห็นได้ว่ามีผู้สนใจทำการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการดำเนิน
 ชีวิตในกลุ่มตัวอย่างประชากรหลายกลุ่ม ทั้งในคนปกติและคนป่วย

บุคคลที่มีความรู้สึกไม่สบายกาย หรือไม่สบายใจ หรือมีปัญหาทั้งกายและใจ
 ร่วมกันย่อมส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตไม่มากนัก กล่าวคือ สภาพการดำเนินชีวิต
 อาจเลวหรือต่ำลง ยกตัวอย่างในผู้ป่วยที่เป็นโรคเรื้อรัง สภาพการดำเนินชีวิตในสังคม
 และความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตจะเปลี่ยนแปลงไปด้วย ปัจจุบันจำนวนผู้ป่วยที่เป็นโรค
 เรื้อรังมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นและสภาพความเจ็บป่วย ก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานทั้ง
 ร่างกายและจิตใจเป็นเวลายาวนาน โรคเรื้อรังบางโรค เช่น โรคข้ออักเสบ มี
 ผู้ป่วยจำนวนมากถึง 40 ล้านคน จากสถิติในประเทศสหรัฐอเมริกา (Burckhardt
 1985 : 11) สำหรับประเทศไทยไม่ได้แยกสถิติเฉพาะสำหรับผู้ป่วยโรคดังกล่าว แต่
 จะมีสถิติโดยรวมของผู้ป่วยโรคระบบกล้ามเนื้อและกระดูก (สำนักงานปลัดกระทรวง
 สาธารณสุข 2526 : 205) และจากการที่ผู้วิจัยได้สำรวจสถิติของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ
 ในโรงพยาบาลทั้ง 5 แห่ง ของกรุงเทพมหานครพบว่า มีผู้ป่วยโรคข้ออักเสบมารักษา
 ต่อเนื่องที่ตึกผู้ป่วยนอกคลินิกโรคกระดูกและข้อ ของโรงพยาบาลศิริราช จำนวน 601 คน
 โรงพยาบาลรามธิบดี จำนวน 80 คน โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ จำนวน 185 คน
 โรงพยาบาลราชวิถีจำนวน 80 คน และโรงพยาบาลเลิดสิน จำนวน 278 คน (สถิติ
 ผู้ป่วยนอก แผนกกระดูกและข้อประจำเดือนเมษายน 2529)

ผู้ป่วยโรคข้ออักเสบมีปัญหาหลายประการที่ควรสนใจ ซึ่งปัญหาเหล่านี้
 เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น

ปัญหาประการแรกคือ ปัญหาด้านร่างกาย เนื่องจากพยาธิสภาพของโรค มีการทำลายของกระดูกอ่อนนิวซอ เกิดการอักเสบ กระดูกโผล่ เกิดการเสียดสีของกระดูก ทำให้เกิดความเจ็บปวดในโรคข้อเสื่อม ซึ่งเป็นโรคข้ออักเสบชนิดหนึ่ง ส่วนโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ จะเกิดการอักเสบที่เนื้อเยื่อข้อ และอาจลุกลามไปถึงเยื่อหุ้มเอ็น ทำให้มีอาการบวม กดเจ็บ และปวดเมื่อเคลื่อนไหวข้อ บริเวณข้อที่มีพยาธิสภาพปล่อยทิ้งไว้ไม่รักษา หรือรักษาไม่ถูกวิธี รักษาไม่ต่อเนื่อง หรือผู้ป่วยไม่ปฏิบัติตามตามแผนการรักษา จะมีผลตามมาคือ เกิดความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ซึ่งบุคซาร์ท (Burckhardt 1985 : 11) ได้ให้ความเห็นว่าไม่มีผู้ป่วยโรคไหนที่จะก่อให้เกิดความเจ็บปวดและพิการเป็นระยะเวลายาวนานเท่าโรคข้ออักเสบ เพราะไม่สามารถทำให้หายอย่างเด็ดขาดแม้ผู้ป่วยจะได้รับการดูแลรักษา ดังนั้นจึงมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต ผู้ป่วยที่แต่งงานและมีครอบครัวแล้ว โรคข้ออักเสบจะมีผลต่อการมีเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะถ้าตำแหน่งที่อักเสบเป็นบริเวณข้อตะโพก (hips) กระดูกสันหลัง (Spine) และข้อเข่า (knees) เพราะจะทำให้ผู้ป่วยเจ็บปวดขณะมีเพศสัมพันธ์ (Hard 1983 : 109) นอกจากนี้ความเจ็บปวดทำให้ผู้ป่วยเกิดความกลัว เพราะความรุนแรงของความเจ็บปวดเป็นสิ่งที่คุกคามต่อความเป็นอยู่ของผู้ป่วย ผู้ป่วยรู้สึกว่าจะไม่สามารถควบคุมหรือกำจัดความเจ็บปวดได้เลย เพราะความเจ็บปวดเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ลดละ (Johnson 1984 : 582-584) ส่วนในโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์นั้น แม้ว่าจะไม่ทำให้ผู้ป่วยต้องเสียชีวิตก็ตาม แต่เป็นโรคที่ทรมาณทั้งร่างกายและจิตใจ ซึ่งอาจนำไปสู่ความพิการของข้อแขนและขาได้ถ้าโรคมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น (วรรณิษฐ์วิวัฒน์ 2526 : 107 ; อุทิศ ทีสมโชค 2528 : 19) ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะอาจจะไม่พบในระดั้มที่รุนแรงมากในผู้ป่วยทุกราย แต่การเป็นโรคข้ออักเสบเรื้อรังมานาน 10-15 ปี แม้ว่บางครั้งหนึ่งของผู้ป่วยโรคนี้สามารถทำงานได้ตามปกติแค้ร้อยละ 10-15 ของผู้ป่วยต้องนอนอยู่บนเตียงหรือนั่งอยู่บนเก้าอี้ล้อเลื่อนเป็นระยะเวลาาน ทำให้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวและประเทศชาติ (Wolfe 1978 : 567) ในเรื่องเดียวกันนี้ อาห์ร์ อาห์ร์ชูระสุช (2522 : 80) ได้กล่าวว่าโรคข้ออักเสบเรื้อรัง เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดที่ทำให้เกิดการปวดและเมื่อยในข้อ ทำให้ผู้ป่วยเสียสมรรถภาพทั้งแค้ระดั้มน้อยและชั่วคราวจนถึงไร้ความสามารถโดยสิ้นเชิงและ

ตลอดไป และพบว่าความพิการเนื่องจากโรคข้ออักเสบนี้เพิ่มมากถึงร้อยละ 10 นอกจากนี้อาจจัดทางด้านอายุ และเพศมีส่วนเกี่ยวข้องกับความรุนแรงของความเจ็บปวด เช่น จากการศึกษาของเดวิส (Davis 1981 : 298-308) พบว่าอาการปวดข้อเข่าและข้อนิ้วในข้อเข่า ในกลุ่มผู้สูงอายุจะมีอาการมากกว่ากลุ่มที่มีอายุน้อย และความทนต่อความเจ็บปวดจะลดลงเมื่ออายุมากขึ้น ความเจ็บปวดในเพศหญิงมีอาการแสดงที่รุนแรงและทุกข์ทรมานมากกว่าเพศชาย แต่อาการเจ็บปวดบริเวณข้อเข่าที่อักเสบเรื้อรังเป็นอาการที่พบบ่อยที่สุดในเพศหญิงและเพศชาย จากปัญหาเรื่องความรุนแรงของความเจ็บปวดและความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบซึ่งพบว่ามีความรุนแรงถึงกล่าวแล้วข้างต้น ได้มีผู้ศึกษาเปรียบเทียบสถานะทางสุขภาพของผู้ป่วยโรคเรื้อรังอื่น ๆ กับผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ พบว่า ผู้ป่วยโรคข้ออักเสบมีความรุนแรงของความเจ็บปวดมากที่สุด ความสามารถในการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน กิจกรรมในบ้านและในสังคม รวมทั้งความคล่องแคล่วว่องไวพบว่ามีน้อยที่สุด (Mason et al. 1983 : 763-767)

ปัญหาประการที่สอง เป็นปัญหาด้านจิตใจ ซึ่งเป็นผลจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย คือ ความเจ็บปวด และความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ทำให้ผู้ป่วยมีความวิตกกังวล ซึมเศร้า ความสำนึกในคุณค่าของตนเองต่ำลง รู้สึกมีปมค้อยขาดความมั่นใจในตนเอง และรู้สึกคับข้องใจต่อผลการดำเนินชีวิตของตน โรคข้ออักเสบมีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยเนื่องจากการไร้ความสามารถหรือมีความพิการนั่นเอง อาจทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปเช่นเก็บตัว ไม่กล้าแสดงตน เพราะขาดความคล่องแคล่ว หรือกลายเป็นคนที่ต้องพึ่งพาผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างผู้ป่วยกับสังคมเพราะความสามารถในการทำงานอยู่ในขอบข่ายจำกัด จะทำให้ผู้ป่วยเกิดภาวะคับข้องใจ โกรธ และซึมเศร้า ถ้าผู้ป่วยมีปัญหาด้านเศรษฐกิจและภาวะของโรคที่ทรุดลงรวมไปด้วย สภาพการณ์เหล่านี้ก็ยิ่งส่งผลให้แบบแผนการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก (Spitz 1984 : 575-576) หากความเสื่อมสมรรถภาพอยู่ในระดับที่รุนแรงจะทำให้ผู้ป่วยเกิดความกลัว เช่น กลัวว่าตนเองจะต้องเป็นภาระของครอบครัว เกิดความรู้สึกสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกว่าเป็นคนไร้คุณค่า พยายามแยกตัวเองออกจากสังคม (Earle et al. 1979 : 86; Krutzen

1984 : 635) ส่วนความรู้สึกซึมเศร้า เป็นอาการทางจิตที่พบได้มากถึงร้อยละ 46 ในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ (Anderson 1985 : 373) ซึ่งความรู้สึกนี้มีพื้นฐานมาจากการสูญเสีย เช่น สูญเสียอวัยวะบางส่วน หรืออวัยวะบางส่วนสูญเสียความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ความรู้สึกซึมเศร้าที่เรื้อรังมักพบในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบและโรคมะเร็งระยะแพร่กระจาย (Carter 1976 : 260) รวมทั้งในผู้ป่วยที่มีประสบการณ์ด้านความเจ็บปวดเป็นระยะเวลายาวนาน (Burckhardt 1985 : 15)

โดยลักษณะของปัญหาคำร่างกายและจิตใจ พอลจะสรุปประเด็นสำคัญของความเจ็บป่วย ในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบได้ 4 ประเด็น ได้แก่ ความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำนึกในคุณค่าของตนเอง และความรู้สึกซึมเศร้า ซึ่งการรับรู้หรือความรู้สึกต่อความเจ็บป่วยของผู้ป่วยแต่ละคนนั้นอาจแตกต่างกัน หรือคล้ายคลึงกัน อย่างไรก็ตามหากบุคคลมีความรู้สึกที่ดี ยอมรับเรื่องความเจ็บป่วย สามารถปรับสภาพของตนเองให้เหมาะสม รวมทั้งการปฏิบัติตนตามข้อบ่งชี้ความสามารถ ย่อมจะทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ เกิดความพึงพอใจที่จะดำเนินชีวิต ซึ่งมีงานวิจัยที่สนับสนุนเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตและการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยไว้พอสมควร จากการศึกษาของเอิร์ลและคณะ ในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบพบว่า ผู้ป่วยที่มีความพึงพอใจในงานและมีความพึงพอใจในครอบครัวนั้น มีความรู้สึกว่าตนเองไม่เป็นบุคคลที่ไร้ความหมาย (Earle et al. 1979 : 83) นอกจากนี้จากการศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของผู้ป่วยโรคเรื้อรังของบราวน์และคณะ (Brown et al. 1981 : 145) และความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ โดยจอห์นสันและคณะ มาโคคค์และมาติน (Johnson et al. 1982 : 31-32; Markindes and Martin 1979 : 86-92) ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า ปัญหาด้านสุขภาพ ความสามารถในการทำหน้าที่ของอวัยวะ ความสามารถในการทำกิจวัตรประจำวัน มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นจะเห็นได้ว่า ความเจ็บป่วย ไม่ว่าจะเป็นด้านร่างกายหรือจิตใจล้วนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตทั้งสิ้น

สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตกับการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ ในเรื่องความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำนึกในคุณค่าของตนเอง และความรู้สึกซึมเศร้า เป็นงานวิจัยที่ยังไม่ปรากฏว่ามีการทำมาก่อน ซึ่งผลจากการวิจัยเมื่อทราบความสัมพันธ์ดังกล่าว สามารถนำมาเป็นข้อมูลที่จะนำไปสู่การวางแผนให้การพยาบาลในผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ เพื่อให้การพยาบาลตอบสนองความต้องการของผู้ป่วย และส่งเสริมความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ผู้ป่วยดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการสาธารณสุขมีส่วนรับผิดชอบในค่านิยมของประชาชนและผู้ป่วยทั้งในโรงพยาบาลและชุมชน เห็นความสำคัญของความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ฉะนั้นจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตกับการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มตัวแปรความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ความพึงพอใจค่านองศ์ประกอบในการดำเนินชีวิต ความพึงพอใจค่านร่างกาย ความพึงพอใจค่านสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่น ความพึงพอใจค่านการงาน และความพึงพอใจค่านการพักผ่อนหย่อนใจกับกลุ่มตัวแปรการรับรู้ต่อความเจ็บป่วย อันได้แก่ ความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำนึกในคุณค่าของตนเอง และความรู้สึกซึมเศร้า ของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบโดยรวม และจำแนกตามอายุ เพศ และระดับการศึกษา

ปัญหาการวิจัย

1. กลุ่มตัวแปรความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และกลุ่มตัวแปรการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบโดยรวม มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร

2. กลุ่มตัวแปรความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และกลุ่มตัวแปรการรับรู้ต่อความเจ็บป่วย เมื่อจำแนกตามกลุ่ม อายุ เพศ และระดับการศึกษาของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ และสัมพันธ์กันอย่างไร

แนว เหตุผลและสมมุติฐานการวิจัย

การศึกษาเรื่องความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ได้มีผู้ศึกษาไว้ในกลุ่มตัวอย่างประชากรหลายกลุ่ม และได้ผลคล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษาของบราวน์และคณะ (Brown et al. 1981 : 1136-1146) พบว่า การรับรู้เรื่องสุขภาพ และความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะในผู้ป่วยโรคเรื้อรัง เป็นตัวแปรที่ทำนายความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ซึ่งได้ผลตรงกับการศึกษาของจอห์นสันและคณะ (Johnson et al. 1982 : 27-34) พบว่า ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการทำหน้าที่ของอวัยวะในระดับสูงและสัมพันธ์กับการรับรู้เรื่องสุขภาพ ถ้ามีความสูญเสียด้านสุขภาพความพึงพอใจในการดำเนินชีวิตจะต่ำลง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมาร์คินด์ และมาร์ติน (Markindes and Martin 1979 : 86-92) ที่พบว่า สุขภาพและกิจกรรมในชีวิตประจำวันมีผลกระทบโดยตรงต่อความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ความรุนแรงของโรคข้ออักเสบ มีความสัมพันธ์กับความสำคัญในคุณค่าของตนเอง ความพึงพอใจในงาน และความพึงพอใจในครอบครัว (Earle et al. 1979 : 80-87) ด้วยแนวเหตุผลดังกล่าว จึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย

กลุ่มตัวแปรความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต อันได้แก่ ความพึงพอใจด้านองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ความพึงพอใจด้านร่างกาย ความพึงพอใจด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ความพึงพอใจด้านการทำงาน และความพึงพอใจด้านการพักผ่อนหย่อนใจ กับกลุ่มตัวแปรการรับรู้ต่อความเจ็บป่วย อันได้แก่ ความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำคัญในคุณค่าของตนเอง และความรู้สึกซึมเศร้า ของกลุ่มตัวอย่างประชากรรวม และจำแนกตามกลุ่มอายุ เพศ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างน้อยมีนัยสำคัญทางสถิติ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้ป่วยโรคข้ออักเสบชนิด โรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ (Rheumatoid Arthritis) และโรคข้อเสื่อม (Osteoarthritis) ที่มารับการรักษาที่คลินิกโรคกระดูกและข้อของโรงพยาบาลในกรุงเทพมหานคร

2. ศึกษาความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต และการรับรู้ต่อความเจ็บป่วยของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ ซึ่งครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต จำแนกออกเป็นตัวแปรย่อย 5 ตัวแปร ได้แก่ ความพึงพอใจด้านองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ความพึงพอใจด้านร่างกาย ความพึงพอใจด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ความพึงพอใจด้านการทำงาน ความพึงพอใจด้านการพักผ่อนหย่อนใจ

การรับรู้ต่อความเจ็บป่วย จำแนกออกเป็นตัวแปรย่อย 4 ตัวแปร ได้แก่ ความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำนึกในคุณค่าของตนเองและความรู้สึกซึมเศร้า

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต หมายถึง ความรู้สึกที่ดี ความรู้สึกมีความสุข ของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบที่มีต่อองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านองค์ประกอบในการดำเนินชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับสภาพของผู้ป่วย

2. ด้านร่างกาย ได้แก่ สุขภาพร่างกาย อาการเจ็บป่วยที่ทุเลาลงเนื่องจากการรักษาพยาบาล การได้รับการตรวจสุขภาพและคำแนะนำ และสามารถทากิจวัตรประจำวัน

3. ด้านสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น ได้แก่ ความเข้าใจ การช่วยเหลือสนับสนุน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความสนใจ และการให้คำแนะนำซึ่งกันและกัน

ของบุคคลในครอบครัวและเพื่อนสนิท กรณีสัมพันธ์ภาพระหว่างคู่สมรสหมายถึงรวมถึง ความพึงพอใจในเพศสัมพันธ์

4. คำนการงาน (ทำในวัยบ้าน หรือนอกบ้าน) ได้แก่ การมีความสุข ความสมหวังในการทำงาน รายได้จากการทำงาน ความกระตือรือร้นในการทำงาน และลักษณะงานตามสภาพผู้ป่วย

5. คำนการพักผ่อนหย่อนใจ ได้แก่

5.1 การพบปะสังสรรค์กับบุคคลใหม่ ๆ ทั้งในและนอกบ้าน

5.2 การได้รับสิ่งบันเทิง เช่น วิทยุโทรทัศน์ ฟังเพลง และ/หรืออ่านหนังสือ

5.3 การทำสิ่งหย่อนใจโดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ เช่น การออกกำลังกาย

ผู้ป่วยโรคข้ออักเสบ หมายถึง ผู้ที่แพทย์วินิจฉัยว่าเป็นโรคข้ออักเสบรูมาตอยด์ (Rheumatoid Arthritis) และโรคข้อเสื่อม (Osteoarthritis) ที่มารับการรักษาต่อเนื่องที่ศึกษาผู้ป่วยนอกของคลินิกโรคกระดูกและข้อ

การรับรู้ต่อความเจ็บป่วย หมายถึง ความรู้สึกของผู้ป่วยโรคข้ออักเสบที่มีต่อ ความรุนแรงของความเจ็บปวด ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ ความสำนึกในคุณค่า ของตนเอง และความรู้สึกซึมเศร้า

ความรุนแรงของความเจ็บปวด หมายถึง ระดับความเจ็บปวดของข้อที่มี พยาธิสภาพ โดยวัดจาก ความถี่ ช่วงเวลาที่ปวด ช่วงเวลาที่ข้อตึงแข็ง พื้นที่ที่อาการปวดแผ่ขยายไปถึง จำนวนข้อที่ปวด และลักษณะความเจ็บปวดเมื่อทำกิจกรรม

ความเสื่อมสมรรถภาพของอวัยวะ หมายถึง ระดับความสามารถในการ เคลื่อนไหว และความคล่องตัวในการใช้อวัยวะ

ความสำนึกในคุณค่าของตนเอง หมายถึง การประเมินตนเองของผู้ป่วยใน คำนการเห็นความสำคัญและความสามารถของตนเอง การยอมรับนับถือตนเอง ความ พื่อใจในตนเอง และการมีความคิดและความรู้สึกต่อตนเองในภาพรวม

ความรู้สึกซึมเศร้า หมายถึง ภาวะจิตใจหม่นหมอง หทงู เศร้าสร้อย
 ร่วมกับการมีความรู้สึกท้อแท้ หมคหวัง มองโลกในแง่ร้าย ซึ่งทำให้ผู้ป่วยแสดงออก
 ทางค่านร่างกาย ได้แก่ เบื่ออาหาร นอนไม่หลับ ซึมถ่ายผิดปกติ น้ำหนักลด
 อาการทางจิตใจ ได้แก่ เฉยเมย ไม่โยคี ไม่ร่าเริง แยกตัวเอง หงุกหงิก
 ความสามารถในการทำงานลดลง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายของการพยาบาลเพื่อตอบสนองความ
 ต้องการของผู้ป่วย และส่งเสริมความพึงพอใจในการดำเนินชีวิต ถ้าผลการวิจัยพบว่า
 ตัวแปรใดในกลุ่มการรับรู้ความเจ็บป่วยที่มีผลทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการดำเนินชีวิต
 พยาบาลจะสามารถวางแผนการพยาบาลตามปัญหาที่พบได้ตรงจุดยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยพักร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย